

Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete. 30. Band. Teubner (Leipzig) 1984, σελ. 130 + 17 πίνακας.

Το Archiv είναι τὸ ἀρχαιότερον περιοδικὸν σύγγραμμα (ἔναρξις ἐκδόσεως τὸ 1900), τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ κατὰ κύριον λόγον τὴν Παπυρολογία. Μὲ μίαν ἀκόμη πλειάδα περιοδικῶν παρομοίου περιεχομένου ἡ Παπυρολογία ἔτυχε νὰ ὑπηρετῆται καλύτερα ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐπιστητοὺς κλάδους τῆς ἀρχαιολογίας. Τοῦτο προέκυψε κατὰ φυσικὸν τρόπον, διότι ἡ Παπυρολογία κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καταξιώθηκε ὡς ἐπιστήμη καὶ ἀπέσπασε πρὸς τὸ μέρος τῆς διαπρεπεῖς μελετητᾶς τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Τὸ Archiv διακρίνεται διὰ τὴν συμβολὴν του πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν μὲ τὸ πάντοτε εὐπρόσδεκτον ἀπὸ τὸν παπυρολόγον περιεχόμενον. Φιλοξενεῖ, ὡς γνωστόν, ἐργασίας, ἡ συμβολὴ τῶν ὁποίων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Παπυρολογίας εἶναι ἐκ τῶν προτέρων δεδομένη.

Ὁ 30ὸς τόμος ἀρχίζει μὲ μίαν ἐξαιρετικῶς χρησίμην συλλογὴν Βερολινείων παπύρων (Αριθ. 21208, 21203, 21207, 17018-21218, 13231-21201-21202), πού περιέχουν ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον ἀττικὸν δράμα. Ἡ συλλογὴ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν Herwig Maehler. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ περιέχουν στίχους ἀπὸ τὸν *Αἴαντα* τοῦ Σοφοκλέους (στ. 921-927, 950-957), τοῦ Εὐριπίδου τὰς *Βάκχας* (στ. 198-206, 226-235, 1053-1054, 1081-1083), τὰς *Φοινίσσας* (στ. 1383-1387, 1415-1418, καὶ ἄλλος πάπυρος τοὺς στ. 493-503, 505-512, 533-534, 543-548, 565-569, 591-597, 601-605, 615-619, 684-703, 719-739, 828-833, 846-851, 861-867, 989-934, 1079-1095, 1113-1129), τὴν *Μῆδειαν* (στ. 410-427, 501-510, 546-547, 549-554, 838-841, 884-887, 1054-1056, 1059-1064, 1098-1103), καὶ τέλος τοῦ Ἀριστοφάνους τὴν *Εἰρήνην* (στ. 141-152, 175, 178-187, 194-200), τοὺς *Ἀχαρνῆς* (στ. 593-601, 608-617, 622-625, 631-641, 646-656, 661-663, 686-689, 725-728, 747-758, 762-786, 791-803, 807-829, 904-936, 941-976), τοὺς *Βατράχους* (στ. 1458-1460, 1493-1496), τοὺς *Ὀρνίθας* (στ. 819-829, 859, 864) καὶ τὸν *Πλοῦτον* (στ. 134-144, 170-173, 289-293, 311-319, 326-355). Ἐξέθεσα σκόπιμα τοὺς ἀριθμοὺς τῶν στίχων, διὰ ν' ἀντιληφθῆ ὁ ἀναγνώστης ἀμέσως τὴν σημαντικὴν ἔκτασιν τοῦ κειμένου πού ἔχει διασωθῆ εἰς τοὺς δημοσιευομένους ἐδῶ παπύρους καὶ νὰ διαισθανθῆ τὴν συμβολὴν τοῦ παπυρικοῦ αὐτοῦ κειμένου εἰς τὴν κριτικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἀντιστοιχῶν ἀποσπασμάτων πού εὐρίσκονται εἰς τὰ μεσαιωνικὰ χειρόγραφα. Τὴν κριτικὴν αὐτὴν ἐπεξεργασίαν ἐπιχειρεῖ εἰς τὴν συνέχειαν ὁ Maehler, χωρὶς ὁμως νὰ ἐξαντλῆ ὅλην τὴν χειρόγραφον παράδοσιν. Τὸ παπυρικὸν κείμενον παρουσιάζεται κατὰ «διπλωματικὴν» ἐκδοσιν (δηλαδὴ χωρὶς τονικὰ σημεῖα καὶ σημεῖα στίξεως), καὶ ἡ ἰδίᾳ μέθοδος ἀκολουθεῖται καὶ εἰς τὰ συμπληρώματα, ὅπου ὑπάρχουν χάσματα εἰς τοὺς παπύρους, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐντύπων ἐκδόσεων. Ὁ τελευταῖος ὁμως αὐτὸς λόγος μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἐκδώσωμεν τὸ κείμενον, τόσον τὸ παπυρικὸν ὅσον καὶ αὐτὸ ἐντὸς τῶν χασμάτων, κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τῶν κριτικῶν ἐκδόσεων.

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς τὸ γεγονός ὅτι ἐδῶ, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἐκδόσεως φιλολογικῶν παπύρων, τὸ παπυρικὸν κείμενον σπάνια ἐπεβεβαίωσε διορθώσεις νεωτέρων φιλολόγων. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐργασίαι αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἀπετέλεσαν συχὰ ἀντικείμενον διδακτορικῶν διατριβῶν καλύπτοντας τὴν ἔλλειψιν καὶ ἀδυναμίαν ἀνευρέσεως θεμάτων ἐκ μέρους τῶν κλασσικῶν φιλολόγων.

Ἡ ἐπομένη ἐργασία, ἐκπονηθεῖσα ἀπὸ τὸν Wolfgang Lurpe, ἀναφέρεται εἰς τὴν Ὑπόθεσιν «Φρίξος δεύτερος» τοῦ Εὐριπίδου. Πρόκειται διὰ κείμενον τὸ ὅποιον ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ὁξυρρυγγείων παπύρων (ἀριθ. 3455), καὶ ἐχρησιμοποιήθη ἔκτοτε ἀπὸ τοὺς μελετητὰς τῶν παπύρων τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ Lurpe προβαίνει εἰς βελτιωμένην ἔκδοσιν παρουσιάζων συγχρόνως καὶ ὄλην τὴν περὶ τὴν Ὑπόθεσιν αὐτὴν χειρόγραφον παράδοσιν.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἐργασία τοῦ Claudio Gallazzi πάνω σὲ ἑπτὰ δοτρακα ἀπὸ τὴν Φιλαδέλφειαν, τὰ ὅποια εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὸ Αἴγυπτιακὸν Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου. Πρόκειται γιὰ ἐφήμερα ὀλιγόστιχα σημειώματα ἀναφορικὰ μὲ τὴν μεταφορὰν ὀρισμένων ἀγαθῶν.

Εἰς τὴν συνέχειαν ὁ G. Poethke μαζί μὲ τὸν P.J. Sijpesteijn ἐκδίδουν 10 παπύρους, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν ἐπίσης εἰς τὴν μεγάλην συλλογὴν τοῦ Βερολίνου. Εἶναι λογαριασμοὶ καὶ ἀποδείξεις, πού ἀναφέρονται σὲ τρέχοντα θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς συντομογραφίσεις (θέμα ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς μορφῆς τῆς γραφῆς), προσφέρουν ἱκανὸν ὕλικόν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἱστορίαν τῆς Αἰγύπτου κατὰ τοὺς πρώτους μεταχριστιανικοὺς αἰῶνας.

Τὸ 1933 ὁ H. Kase, Jr. ἐξεπόνθησε διδακτορικὴν διατριβὴν ἐκδίδοντας ἓνα παπύρινον κύλινδρον μὲ φορολογικὸν περιεχόμενον, καὶ μὲ τίτλον *A Papyrus Roll of the Princeton Collection*. Ἡ ἐπανεξέτασις τοῦ πρωτοτύπου ἀπὸ τοὺς Roger S. Bagnall καὶ Klaas A. Worp ἔδειξε πὼς ἐπανεκδόσις τοῦ κειμένου ἦτο ἀναγκαία. Ἔτσι οἱ δύο αὐτοὶ μελετηταὶ προέβησαν εἰς ἔρευναν πού ἀναφέρεται εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς γραφῆς τῶν διαφόρων γραφῶν, εἰς νέαν τακτοποίησιν τοῦ παπυρίνου κυλίνδρου, εἰς ἀναγραφὴν τῶν φόρων καὶ τῶν φορολογουμένων, εἰς παρουσίαν τῶν ἀξιωματούχων τῶν ἐντεταλμένων εἰς τὸ φορολογικὸν σύστημα καὶ τέλος εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ τοῦ κειμένου. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «φορολογικόν» περιεχόμενον τὸ κείμενον παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως, πρᾶγμα πού προσελκύει ἀμέσως τὸν ἀσχολούμενον μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἡ ἔκδοσις εἶναι εἰς τὸ σύνολόν της ἀρτία, καὶ δικαιώνει τὸν κόπον τῆς ἐνασχολήσεως μὲ κείμενον, τὸ ὅποιον ἤδη ἔχει ἰδῆ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἀλλὰ πλημμελῶς.

Αἱ ἐπόμεναι δύο ἐργασίαι ἀναφέρονται εἰς κοπτικοὺς παπύρους. Εἰς τὴν πρώτην, ἀπὸ τὸν Walter Beltz ἐκδίδονται πάπυροι μὲ μαγικὸν περιεχόμενον, εἰς τὴν δευτέραν, ἀπὸ τὸν Randall Stewart ἐκδίδονται δύο δοτρακα μὲ περιεχόμενον ἀνάλογον τῆς σημερινῆς «φορτωτικῆς».

Ἀκολουθοῦν βιβλιοκρισίαι (ἀπὸ τοὺς G. Poethke καὶ R. Koerner), πίναξ χριστιανικῶν παπύρων (ἀπὸ τὸν Kurt Treu), ἀναγράφεται ἡ κίνησις τῶν βιβλίων, καὶ τὸ περιοδικὸν τελειώνει μὲ φωτογραφίας (17 τὸν ἀριθμὸν) σχετικὰς μὲ τὰ δημοσιευόμενα ἄρθρα.

Εἰς τὰς 130 σελίδας (ἐκτὸς τῶν πινάκων) τοῦ περιοδικοῦ εὐρίσκει κανεὶς τὸ ποικίλον καὶ πρωτότυπον περιεχόμενον τῶν δημοσιευομένων ἐργασιῶν, πού δικαιολογεῖ τὴν ὑψηλὴν στάθμην τοῦ περιοδικοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει καταξιωθῆ, δικαιώνει τὴν παγκόσμιον αὐτοῦ φήμην καὶ ἱκανοποιεῖ τὸν παπυρολόγον, ὁ ὁποῖος βλέπει αἰσιόδοξον ἀνὰ διαγράφεται ἀνοδικὴ καὶ αὐξουσα ἢ μελλοντικὴ πορεία τῆς Παπυρολογίας.

Β.Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ